

Sygn. akt II CSK 263/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa "M." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
przeciwko E. G. P. , obecnie Z.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 grudnia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 lipca 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) oddala wniosek pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Nie w każdej, zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego

orzeczenia. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl. i z dnia 23 marca 2012r., II PK 284/11, niepubl.). Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącą rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Skarżącą obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji jurejdykcyjnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015r., I PK 4/15, niepubl., z dnia 23 kwietnia 2015r., I CSK 691/14, niepubl., z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl. i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Skarżąca powołała się na istnienie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do rozstrzygnięcia, czy w świetle przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, ze zm. - dalej: „u.g.n.”) w brzmieniu obowiązującym na dzień zawarcia umowy pośrednictwa w obrocie nieruchomościami między stronami, tj. na dzień 15 października 2008 r.), a w szczególności art. 179 ust. 1 - ust. 3 w zw. z art. 182 ust. 1 - ust. 3 w zw. z art. 180 ust. 1, ust. 2 - ust. 4, ust. 7 u.g.n. umowa pośrednictwa zawarta z osobą niebędącą licencjonowanym pośrednikiem jest

ważna, jak również na potrzebę wykładni art. 120 § 1 zdanie 2 k.p.c. w zakresie pojęcia „w najwcześniejszym możliwym terminie”.

Treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie daje podstaw do przyjęcia, że zachodzi rozumiane w wyżej przedstawiony sposób istotne zagadnienie prawne.

Z treści art. 179 ust. 3 u.g.n. w brzmieniu obowiązującym 15 października 2008 r. wynikało jednoznacznie, iż prowadzenie działalności gospodarczej w obrocie nieruchomościami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej było możliwe, w przypadku, gdy czynności z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami były wykonywane przez pośredników w obrocie nieruchomościami. Z podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia, którą Sąd Najwyższy jest związany i która nie może być kwestionowana w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.c.) wynika, iż pozwana, przy wykonywaniu umowy pośrednictwa posługiwała się pośrednikiem w obrocie nieruchomościami, posiadającym licencję. Rozróżnienia przy tym wymaga zawarcie umowy pośrednictwa z przedsiębiorcą, który przy jej wykonywaniu posługuje się licencjonowanym pośrednikiem w obrocie nieruchomościami, od zawarcia umowy z osobą nie posiadającą wymaganych uprawnień, która bezpośrednio zobowiązuje się do podjęcia czynności pośrednictwa, nie korzystając z licencjonowanego pośrednika w obrocie nieruchomościami (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 173/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 113 i z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 81/12, niepubl.). Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącej skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też na wątpliwości skarżącej, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.).

Zagadnienie wykładni art. 120 § 1 zdanie 2 k.c. nie jest natomiast niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Niemożność kwalifikowania roszczenia dochodzonego pozwem, jako nienależnego świadczenia, wyklucza

potrzebę rozważania zagadnień dotyczących przedawnienia. Przedmiotem przedawnienia są, bowiem rzeczywiście istniejące roszczenia majątkowe rozumiane, jako dające się określić w pieniądzu uprawnienia do żądania od określonego podmiotu oznaczonego zachowania (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., I CSK 939/14, niepubl.). Niezależnie od powyższego, skarżąca nie wykazała przekonująco potrzeby wykładni przez Sąd Najwyższy art. 120 § 1 zdanie drugie k.c. we wskazanym zakresie, problematyka ta, była, bowiem wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjęto, iż początek wymagalności nie da się ująć w jedną regułę, obowiązującą dla wszystkich stosunków prawnych, zależy on, bowiem od charakteru zobowiązania oraz od jego właściwości. Natomiast zarówno w piśmiennictwie jak i orzecnictwie prezentowany jest pogląd, że art. 120 § 1 k.c. ma zastosowanie do tzw. zobowiązań bezterminowych oraz, że w zakres takich zobowiązań wchodzi stosunki, których przedmiotem jest zwrot nienależnego świadczenia. W przypadku roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia, mającego taki charakter już w chwili spełnienia, staje się ono wymagalne od tej chwili (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, Biul. SN 2010, nr 6). Nie zachodzi, więc potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN

341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06, niepubl., z dnia 29 listopada 2007 r., II CSK 460/07, niepubl., z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, niepubl., z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 31/11, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania zostało ograniczone do konstatacji, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na podniesione w niej zarzuty i ich uzasadnienie, a zaskarżone orzeczenie jest nieprawidłowe i nietrafne. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wynika, iż skarżąca oczekuje w istocie od Sądu Najwyższego oceny podstaw skargi w ramach instytucji „przedsądu”, co jest niedopuszczalne. Natomiast zapoznanie się z argumentacją wniosku nie pozwala na stwierdzenie, by doszło do widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez głębszych analiz, kwalifikowanego naruszenia prawa, w wyniku, którego, zapadł wyrok oczywiście wadliwy.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), oddalając wniosek pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, odpowiedź na skargę została, bowiem przez Sąd Apelacyjny zwrócona (k. 582), a pismo z dnia 11 marca 2016 r. nazwane odpowiedzią na skargę kasacyjną, wniesione po upływie ustawowego terminu do jej złożenia (k. 588-590), stanowi jedynie pismo procesowe, z którego sporządzeniem nie wiąże się uprawnienie do złożenia wniosku o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I CKN 926/00, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2013 r., I UK 95/13, niepubl.). Ponadto pozwana nie występowała o uzyskanie zgody na złożenie pisma procesowego (art. 207 § 3 i 7 w zw. z 391 § 1 k.p.c.) powinno ono, zatem podlegać zwrotowi, jako złożone z naruszeniem art. 207 § 3 w zw. z art. 207 § 7 i 391 § 1 k.p.c.

jw